

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

МАРКОВА СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

УДК: 338.439.4: 658.589

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ ЛІКЕРО-ГОРІЛЧАНОЇ ПРОМИСЛОВOSTІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Державному вищому навчальному закладі «Запорізький національний університет» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, м. Запоріжжя.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
Череп Алла Василівна,
Державний вищий навчальний заклад
«Запорізький національний університет»,
декан економічного факультету, завідувач
кафедри фінансів і кредиту.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор,
Трийд Олександр Миколайович,
директор Харківського Інституту
банківської справи Університету
банківської справи Національного банку
України;

кандидат економічних наук, доцент,
Березіна Людмила Михайлівна,
Полтавська державна аграрна академія
Міністерства аграрної політики та
продовольства України, доцент кафедри
економіки підприємства.

Захист дисертації відбудеться «23» вересня 2011 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д. 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій за адресою 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету харчових технологій за адресою 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий «22» серпня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
к.е.н., доц.

В. М. Марченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан економіки України за багатьма показниками можна оцінити як кризовий. Тому потрібно вирішити важливу проблему – пошук шляхів виходу з цієї ситуації. Вже ні в кого не виникає питання щодо необхідності розвитку нових ідей, які технологічно та технічно є конкурентоспроможними, – впровадження наукоємних процесів виробництва продукції, тобто діяльність підприємств промисловості, в тому числі лікєро-горілочаної, повинна базуватися на інноваційних засадах. Використання інноваційного підходу при створенні товарів призведе до раціональної та збалансованої економії при використанні ресурсів (матеріальних, фінансових, інтелектуальних та ін.). У той же час інвестиції – це обов'язковий та необхідний елемент, джерело інноваційної діяльності. Без інноваційного напрямку інвестицій не зможе відбутися становлення якісно-кількісного економічного зростання на підприємстві. Отже, реальний шлях виходу із кризи вбачається в активізації ефективної інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах України.

Ефективність інвестиційно-інноваційної діяльності залежить не лише від якісно-кількісного рівня розвиненості економічної системи, а, передусім, від правильності вибору об'єктів, які потребують інвестиційних ресурсів. Однією із головних проблем цього напрямку є проблема всебічного задоволення інтересів основних суб'єктів, які створюють засади для існування такої діяльності. Для того, щоб це сталося, інноваційний проект із залученням інвестиційних ресурсів повинен бути ефективним. Сьогодні для такого аналізу використовують загальноприйняту методик, що визначає показники, які є інформативними тільки для інвестора. Визначення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності для інших суб'єктів: інноватора, споживача та держави окремо не можливе через відсутність методики та показників, що її визначають.

Значний внесок у розвиток теорії та практики інноваційно-інвестиційної діяльності зробили вчені: Л. Антонюк, Л. Березіна, І. Бланк, О. Бутнік-Сіверський, В. Геєць, А. Гречан, М. Денисенко, П. Завлін, Н. Краснокутська, П. Микитюк, А. Пересада, В. Семиноженко, О. Тридід, В. Федоренко, І. Федулова, Л. Федулова, Р. Фатхутдінов, А. Череп, Д. Черваньов та багато інших. Це свідчить про значний інтерес та актуальність цієї проблеми.

Незважаючи на значну кількість теоретичних підходів, емпіричної теорії та накопиченого досвіду, залишаються невирішеними концептуальні підходи до вивчення характерних рис та єдиного повного бачення визначення терміну «інноваційно-інвестиційна діяльність», не розкриті «точки дотику» системоутворюючих категорій та відсутня методика визначення ефективності такої діяльності. Отже, оцінка ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням інтересів основних її суб'єктів є необхідною умовою ефективного економічного розвитку. Для підприємств лікєро-горілочаної промисловості дане питання також є актуальним, оскільки, немає жодного підприємства, яке б не відчувало на певних етапах потребу в оцінці ефективності своєї інноваційно-інвестиційної діяльності. Необхідність вирішення цих питань зумовила вибір теми дослідження, мету, структуру і завдання дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет» за держбюджетною темою «Аналіз систем управління фінансово-економічним потенціалом підприємств і регіонів» (номер державної реєстрації № 0110U003229).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретичних підходів і практичних рекомендацій щодо оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням інтересів основних учасників цієї діяльності на прикладі діяльності підприємств лікеро-горілчаної промисловості.

Для досягнення поставленої мети у дисертації сформульовані та вирішені такі науково-практичні завдання:

- досліджено сучасний стан лікеро-горілчаної промисловості України з урахуванням інноваційно-інвестиційних процесів;
- визначено сутність та зміст поняття «інновація» та пояснено її тісний зв'язок з категорією «інвестиція»;
- виявлено сутність та обґрунтовано зміст ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності через різні види ефектів;
- обґрунтовано теоретичний підхід до визначення класифікаційних ознак інноваційно-інвестиційного проекту відповідно до інтересів основних суб'єктів, які беруть участь у його впровадженні та реалізації;
- визначено основні недоліки та переваги існуючої системи оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності через такі показники як: чистий дисконтований дохід, період окупності, внутрішня норма дохідності та індекс рентабельності;
- розроблено методичний підхід до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності для інноватора;
- удосконалено методику оцінки періоду окупності інвестицій з урахуванням точки беззбитковості на підприємствах лікеро-горілчаної промисловості;
- розроблено проект інформаційної системи (інтернет-портал) – Ринок інноваційно-інвестиційних ресурсів.

Об'єктом дослідження виступає процес оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах лікеро-горілчаної промисловості України.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та прикладних питань оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах лікеро-горілчаної промисловості.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є наукові положення економічної теорії, праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань інноваційної та інвестиційної діяльності, нормативна база з розвитку та реалізації інноваційної діяльності.

Теоретико-методологічною основою дослідження є загальнонаукові та конкретні економічні методи: від абстрактного до конкретного (аналіз термінологічного апарату та класифікації інноваційно-інвестиційної діяльності (параграф 1.1, 1.3)); системного і ситуаційного аналізу, логічного узагальнення (визначення характеристик та основних аспектів оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств (параграфи 1.2, 3.1)); динамічних рядів (аналіз

статистичних даних (параграфи 2.1, 3.2)); моделювання (розробка методичних підходів до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням інтересів інноватора (параграф 3.2)); методи системного аналізу (побудова точки беззбитковості виробництва (параграф 3.1)); методи експертних та рейтингових оцінок (оцінка рівня якості продукту (параграф 3.2)).

Інформаційну базу дисертаційної роботи склали законодавчі та нормативні акти України, матеріали Державного комітету статистики України, періодичні українські і зарубіжні видання, наукова монографічна література, результати аналітичних та соціологічних досліджень підприємств харчової промисловості, спеціальна література з проблем оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах лікєро-горілочної промисловості та результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні підходу щодо оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності для інноватора на підприємствах лікєро-горілочної промисловості.

Найважливіші наукові результати дисертації полягають у такому:

вперше:

- запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності, який дозволяє визначити та враховувати показники, що характеризують задоволення інтересів інноватора, та дає змогу оцінити економічний і соціальний ефекти від впровадження інновації з урахуванням економічних і соціальних потреб та вимог споживача та інвестора, відповідно;

удосконалено:

- методику оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням точки беззбитковості та періоду окупності, що, на відміну від існуючих методик, визначає потрібний обсяг змінних витрат, доходу від реалізації продукції, сума яких є достатньою для повернення інвестицій та беззбиткового функціонування підприємства;

- методичний підхід до визначення ефективності реалізації інноваційно-інвестиційного проекту з урахуванням інтересів держави, що дозволяє оцінити вплив підвищення інформованості інноватора та інвестора один про одного за допомогою створеної інформаційної системи (інтернет-портал) на ринок інноваційно-інвестиційних ресурсів, суму податкових надходжень до бюджету країни;

дістали подальшого розвитку:

- теоретичний підхід до визначення сутності категорії «інновація», яку запропоновано розглядати як кінцевий конкурентоздатний результат діяльності у вигляді нового або вдосконаленого продукту, технологічного процесу, методу управління інноваційною діяльністю, впровадження на ринок такого результату задовольняє економічні, екологічні, соціальні, правові та організаційно-управлінські потреби суб'єктів, зацікавлених в його створенні та реалізації;

- визначення сутності поняття «інноваційно-інвестиційна діяльність», яке запропоновано розуміти як економічно-соціально-правова категорія, що відображає взаємодію основних суб'єктів інвестиційної та інноваційної діяльності:

інноваторів, інвесторів, споживачів та держави, що дозволить приймати виважені управлінські рішення основним суб'єктам інноваційно-інвестиційної діяльності;

- теоретичний підхід до визначення класифікаційних ознак сфер інтересів основних суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності, які, на відміну від існуючих класифікаційних характеристик, визначають інтереси основних суб'єктів, які беруть участь у його впровадженні та реалізації, що дає змогу обґрунтовано обирати рішення щодо інвестування в інноваційні проекти;

- сутність організаційно-управлінського ефекту від інноваційно-інвестиційної діяльності, який пропонується розглядати як корисний результат від впровадження інновації, що вплинув на вдосконалення організаційної структури та управлінської діяльності.

Практичне значення отриманих результатів. Сформульовані в дисертації положення, зроблені висновки та розроблені рекомендації розширюють знання з досліджуваного предмету в частині тих положень, які містять наукову новизну та полягають у визначенні ефективності впровадження інноваційно-інвестиційного проекту для інноватора. Наявність інформації, що дозволяє визначити власну зацікавленість, передбачає активізацію та прискорення інноваційних процесів на всіх етапах життєвого циклу, в результаті чого зростає конкурентоспроможність продукції підприємства, споживчий ринок наповниться новими товарами, будуть створюватися нові робочі місця, а держава отримає додаткові податкові надходження до бюджету.

Важливе практичне значення для інвестора має апробація методики визначення періоду окупності інвестицій в інноваційні проекти з урахуванням точки беззбитковості. Запропонована методика надає інформацію, яка є актуальною для інвестора, дозволяє визначити необхідний рівень обсягу доходу від реалізації та величину змінних витрат, сума яких є достатньою для повернення вкладених інвестицій та беззбиткового функціонування підприємства.

Основні положення, висновки й пропозиції дисертаційної роботи використані в практичній діяльності підприємств лікєро-горілчаної промисловості, зокрема Торговий Дім «Мегаполіс (Довідка № 96 від 04.06.2010), Закрите акціонерне товариство «Карат» (Довідка № 139 від 05.08.2010), Івано-Франківське обласне державне об'єднання спиртової та лікєро-горілчаної промисловості (Довідка № 14-1766 від 11.09.2010), Державне підприємство «Коростишівський спиртовий комбінат» (Довідка № 1/392-12 від 09.08.2010).

Теоретичні розробки дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет» при викладанні курсу «Інноваційний менеджмент», «Основи менеджменту» та «Інвестиційний менеджмент» (Довідка № 01-25/74 від 10.02.2010).

Особистий внесок здобувача. Викладені у дисертації положення, висновки та рекомендації сформульовані особисто автором і є його науковим доробком. З наукових праць, які опубліковані у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї, розрахунки та положення, що є результатом особистої роботи автора. Дисертація є одноосібно виконаним здобувачем дослідженням.

Апробація результатів дисертаційної роботи. Наукові положення основних результатів дослідження та їх практичне застосування обговорювалися на науково-

практичних конференціях, таких, як: Міжнародна наукова практична конференція «Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації : вплив на національну економіку та окремий бізнес» (м. Дніпропетровськ, 2008 р.); Міжнародна наукова конференція для студентів, магістрів, аспірантів, науковців «Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій» (м. Суми, 2008 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток наукової думки-2008» (м. Миколаїв, 2008 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Теорія та практика ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст», (м. Вінниця, 2008 р.); VI Міжнародна науково-практична конференція «Наука в інформаційному просторі» (м. Дніпропетровськ, 2010 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів» (м. Запоріжжя, 2010 р.).

Публікації. Результати дисертаційної роботи висвітлені у 15 наукових працях, зокрема: у 9 статтях (2,76 д. а.), надрукованих у наукових фахових виданнях, а також 6 тезах (0,95 д. а.) за матеріалами конференцій.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел з 216 найменувань, 12 додатків. Загальний обсяг дисертації 264 сторінки, з них основний текст – 199 с., матеріал дисертації ілюстрований та включає 70 таблиць та 39 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено предмет та об'єкт дослідження, сформульовано головну мету та завдання, наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, відображено апробацію результатів роботи.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні аспекти формування інноваційно-інвестиційної діяльності»** – уточнено зміст категорії «інновація» та розглянуто етапи її створення; розкрито сутність поняття «інноваційно-інвестиційна діяльність», як економіко-соціально-правової категорії; виявлено характерні риси отримання організаційно-управлінського ефекту від інноваційно-інвестиційної діяльності; уточнено класифікаційні ознаки сфер інтересів основних суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності.

Часи глобалізації вимагають активного використання досягнень науки і техніки та загального інтелектуального розвитку людства, також відбувається трансформація та поява нових соціально-економічних, організаційних та інших потреб суспільства. Для того, щоб задовольнити ці потреби, сфера виробництва намагається створювати нові матеріальні блага. Але підвищений попит вимагає збільшення масштабів виробництва, оскільки на існуючій виробничій базі повністю задовольнити нові потреби складно. Тобто подальше використання екстенсивного типу виробництва робить неможливим розвиток конкурентоздатності підприємств. Постає гостра необхідність впровадження наукоємних процесів виробництва продукції, тобто діяльність підприємств всіх секторів економіки повинна базуватися на інноваційно-інвестиційних засадах. Автор на цій основі доводить наявність тісного зв'язку між інноваційною та інвестиційною діяльністю, оскільки використання цих термінів окремо звужує визначення інноваційного процесу, а

існування економічної категорії «інноваційно-інвестиційна діяльність» розкриває «шляхи появи» необхідних ресурсів для впровадження інновацій.

Узагальнення літературних джерел з визначення категорій «інновації» та «інноваційна діяльність» дозволило встановити, що не існує єдиного підходу до визначення їх сутності, автором визначено недоречність ототожнення категорії «інновація» з такими поняттями як «новація» та «винахід». Дані терміни мають схожу рису, що пояснює їх не зовсім коректне порівняння деякими авторами. Ця риса пов'язана з тим, що кожна з категорій розкриває процес розвитку, оновлення об'єкту, але всі вищезазначені поняття мають свої особливості та не є синонімами. Встановлено, що процес створення інновації має вигляд: ідея – новація – інновація (нововведення) (рис. 1).

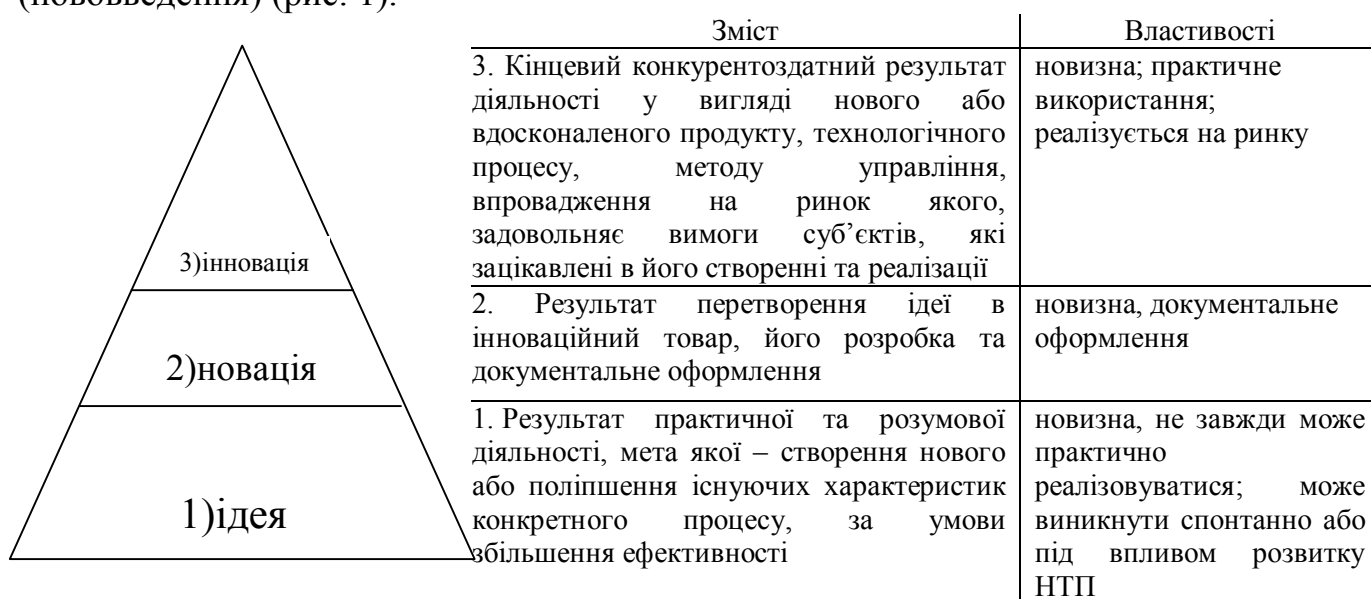

Рис. 1. Етапи створення інновації

Дослідивши існуючі теоретичні підходи до інноваційно-інвестиційної діяльності автор пропонує розуміти її як економіко-соціально-правову категорію, яка відображає комплекс практичних дій юридичних, фізичних осіб та держави щодо використання інтелектуальної праці, результати якої виражені у дослідженнях, розробках або інших досягненнях науки, техніки та економіки у новий чи удосконалений продукт, який реалізується на ринку при залучені інвестиційних ресурсів з метою отримання корисного ефекту для основних суб'єктів такої діяльності (інноватора, інвестора, споживача та держави).

У процесі наукового дослідження сформульовано особливості категорії та визначено, що інноваційно-інвестиційна діяльність це:

- економічна категорія, яка спрямована на отримання прибутку, для чого до взаємодії залучаються суб'єкти та об'єкти економічної системи;

- соціальна категорія, яка орієнтована не тільки на досягнення економічних вигід, а й на задоволення соціальних потреб, наприклад, підвищення рівня якості життя;

- правова категорія, яка визначає, що суб'єкти та об'єкти інноваційно-інвестиційної діяльності функціонують у правовому полі згідно з вимогами нормативно-правових актів України, а держава виконує функції управління та регулювання процесів цього розвитку.

Визначено, що інноваційна діяльність є каталізатором сучасного розвитку виробництва конкурентоспроможної продукції. Тому проблеми обґрунтування ефективності інноваційних рішень набувають особливої актуальності. Важливо вчасно та повно оцінити ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності для всіх основних суб'єктів: інвестора, інноватора, споживача та держави.

В ході дослідження встановлено, що види ефективності виокремлюються переважно за різноманітністю одержуваних результатів (ефектів) господарської діяльності підприємства. Автором запропоновано розширити існуючі види ефектів, які можуть бути отримані в процесі інноваційно-інвестиційної діяльності, та розглядати їх у розрізі:

- економічний ефект – збільшення вартісної оцінки результатів інноваційно-інвестиційної діяльності;
- науково-технічний ефект – збільшення (приріст) науково-технічної інформації, засобів та предметів праці, корисності, новизни та простоти у використанні;
- соціальний ефект – досягнення якісно нового рівня життя населення;
- екологічний ефект – підвищення рівня якості навколишнього середовища (довкілля), зменшення техногенного навантаження та екологічного ризику;
- правовий ефект – створення (підвищення) захисту унікальності ідеї до моменту її письмового реєстрування. Цей ефект характеризується отриманням правових переваг щодо захисту об'єкту інноваційної діяльності (захист від плагіату, отримання статусу суб'єкта інноваційної діяльності та ін.);
- організаційно-управлінський ефект – корисний результат від впровадження інновації, який вплинув на вдосконалення організаційної структури та управлінської діяльності на підприємстві. Необхідність виокремлення цього ефекту пояснюється загальною залежністю інших ефектів інноваційної діяльності від впливу на внутрішнє середовище об'єкта. Вимірювання цього ефекту носить якісний характер: зміна та розширення організаційної структури, підвищення значення лояльності підприємства, значення корпоративної культури тощо.

Не зменшуючи позитиву запропонованих раніше науковцями підходів до класифікації інноваційної та інвестиційної діяльності окремо, автором запропоновано розширити класифікаційні ознаки інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням сфер інтересів інноватора, інвестора, споживача та держави, як основних суб'єктів такої діяльності (рис. 2).

У другому розділі **«Оцінка інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств лікєро-горілочної промисловості»** – здійснено аналіз інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах лікєро-горілочної промисловості України; обґрунтовано необхідність удосконалення оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням інтересів основних суб'єктів.

Рис. 2. Класифікація сфер інтересів суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності

Визначено, що значне місце на арені міжнародної світової торгівлі лікеро-горілчаною продукцією займає Україна. Українські підприємства виробляють найбільш відомі світові бренди горілки – «Хортиця», «Карат», «Nemiroff» та «Хлібний дар».

Встановлено, що у 2010 році виробництво горілки зменшилося на 2,5% (1,0 млн. дал), таку ситуацію можна пояснити неефективною акцизною політикою Уряду та збільшенням тіньового сектору (30-40% ринку). Стрімке підвищення акцизного збору (11 грн. у 2000 році, 2005 рік – 16 грн., 2008 – 21,5 грн., 2009 – 34,4 грн., 2010 – 39,4 грн., 2011 – 42,12 грн. з 1 л. 100 % спирту) призвело до підвищення ціни готової продукції на ринку, що зробило неможливою вільну конкуренцію з сусідніми країнами (зменшення експорту на 1,3 млн. дал) та збільшення імпорту. За 5 місяців 2010 року в Україні по відношенню до аналогічного періоду 2009 року імпорт лікеро-горілчаних виробів виріс практично в 2 рази – з 89,9 до 161,4 тис. дал. Автором визначено, що компанії-експортери горілки не можуть проводити активну експансію зовнішніх ринків алкоголю і втрачають вже завойовані позиції.

Автором обґрунтовано, що сьогодні головна проблема зниження експорту лікеро-горілчаної продукції – це висока собівартість сировини (спирт), зниження якої можливе тільки у разі активізації інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах спиртової галузі. Спирт – це головний компонент у процесі створення якісної конкурентоздатної лікеро-горілчаної продукції. Виробництво спирту – монополізована діяльність, права на яку належать ДП «Укрспирт», яке включає 72 заводи, 10 з яких знаходяться в стадії ліквідації та 6 – не здійснюють господарської діяльності. Серед тих підприємств, які здійснюють господарську діяльність, лише 44 підприємства є прибутковими.

Проведений аналіз дав змогу виявити, що головна проблема збитковості спиртової промисловості – це відсутність значного зовнішнього попиту на український спирт, в той же час як виробничий потенціал перевищує існуючі потреби українського ринку.

Автор зазначає, що основні причини зниження експорту українського спирту це: висока ціна, у порівнянні з іноземними конкурентами; заборона Російською Федерацією ввезення спирту на їх територію; перенесення частини вітчизняних виробничих потужностей на територію інших держав; технічне та технологічне відставання українських спиртозаводів від іноземних конкурентів. Незважаючи на існування монополії виробництва спирту, відсутня державна політика інноваційно-інвестиційної підтримки спиртових заводів.

В ході дослідження автором було встановлено, що незважаючи на наслідки світової фінансово-економічної кризи, яка призвела до згортання інвестиційної активності та звуження усіх джерел фінансування промислового сектору, кризи у банківському секторі (кредити банків у 2010 р., як джерело фінансування інвестицій, зменшилися на 41%, у порівнянні з аналогічним періодом 2009 р.), цікавість інвесторів до підприємств харчової та лікеро-горілчаної промисловості, зокрема, залишається найвищою серед галузей переробної промисловості.

Встановлено, що обсяг інвестицій у 2010 р. у харчову промисловість (1840,4 млн. дол. США) склав на 35% більше ніж інвестицій в хімічну промисловість (1192,7 млн. дол. США) або на 1700 млн. дол. США більше, порівняно з легкою

промисловістю.

Близько 99% найменувань інноваційних видів продукції протягом 2004–2009 рр. освоювалось у переробній промисловості України, близько 20% інноваційної продукції виробляють підприємства харчової промисловості (рис. 3).

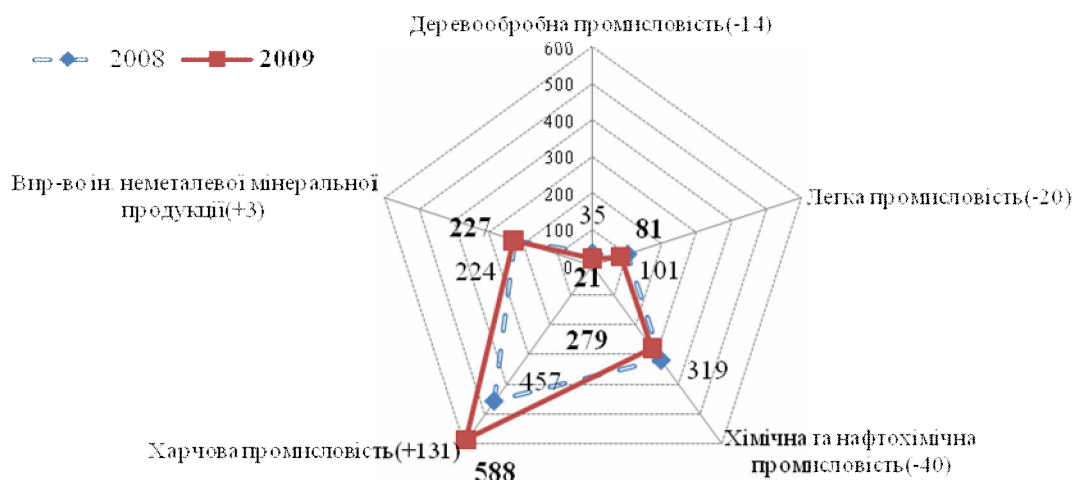

Рис. 3. Виробництво інноваційних видів продукції за видами економічної діяльності 2008-2009 рр., од.

Проведений аналіз дозволив зробити висновки, що інноваційна діяльність підприємств з виробництва лікєро-горілочної продукції знаходиться на низькому рівні, інвестиції вкладаються в оновлення основних засобів, але інноваційний напрям інвестицій не розвинутий. Причинами такої ситуації, на думку автора, є:

- відсутність адекватної інформації щодо інноваційних досягнень в галузі;
- складність процесу впровадження інновацій (отримання патенту та ін.);
- відсутність стимулювання впровадження інноваційних проектів з боку держави.

Доведено, що інноваційна діяльність є вирішальним елементом розвитку сучасного підприємства. Проблеми економічного обґрунтування рішень, які сприяють розвитку такої діяльності набувають особливої актуальності. У той же час керівники сучасних підприємств підвищують вимоги до кількісних та якісних вимірів, обґрунтування прийнятих рішень стосовно інноваційних проектів, які можуть фінансуватися тільки після повної їх економічної оцінки.

Автор визначив, що більшість проектів потребують фінансових вкладень, які інвестор очікує повернути і отримати економічну вигоду, тому обґрунтування можливості повернення максимального обсягу витрачених ресурсів із мінімальними втратами часу є основою оцінки економічної ефективності інноваційного проекту.

У вітчизняній та міжнародній практиці найчастіше використовується метод оцінки ефективності з урахування дисконтування, який визначається такими показниками: чистий дисконтований дохід (NPV); період окупності (PP); внутрішня норма дохідності (IRR); індекс рентабельності (PI).

У роботі автором було досліджено та визначено основні переваги та проблеми кожного з показників (табл. 1).

Головні проблеми при оцінці ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності загальноприйнятими показниками NPV, PP, PI, IRR

NPV	IRR	PP	PI
ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ			
1. Ставка дисконту приймається як незмінна величина на весь період проекту.			
2. Складність та неоднозначність розуміння показника «чистий грошовий потік».			
3. Недостатня увага по відношенню до фактору ризику.			
4. Обов'язкова належність двох або більше альтернатив (необхідність порівняння).			
5. Не враховує неточність вихідних даних.			
6. Результат має «вагу» тільки для інвестора.			
СПЕЦИФІЧНІ ПРОБЛЕМИ			
1) показник відображає абсолютний ефект, тобто не враховує розміру альтернативних інвестиційних проектів; 2) потребує детальних довготермінових прогнозів; 3) сильна залежність від ставки дисконту.	1) відносний показник, не відображає реального стану проекту; 2) складний розрахунок і тлумачення показнику; 3) доцільно використовувати для проектів з нетривалим часом інвестування, оскільки IRR – з часом залишається незмінним; 4) показує тільки максимально допустимий рівень витрат; 5) недоцільний для проекту, за умови якого грошові потоки – величина не постійна, тобто підприємство має як притоки, так і відтоки капіталу; 6) розрахунок базується на твердженні, що вільні грошові потоки реінвестуються за ставкою, що дорівнює IRR (на практиці такого не може бути).	1) є допоміжним показником, оскільки не дає детальну інформацію; 2) не враховує ефекти після визначеної дати (закінчення) проекту; 3) не оцінює прибутковість; 4) за умови значної нерівності доходів (чисельника) за роками – PP викривлений; 5) може мати протилежне значення за NPV; 6) неточність розрахунку; 7) суб'єктивна оцінка при визначенні нормативу.	1) теж, що у п. 3. для NPV; 2) не дозволяє виявити різницю між проектами, оскільки для порівняння необхідна однакова ставка дисконту та період окупності.

Автором визначено, що відсутність єдиної методики оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності змушує переглянути існуючу та створити таку, яка б задовольняла інтереси від отриманих результатів всіх основних суб'єктів діяльності (інноватора, інвестора, споживача та держави).

У третьому розділі «Вдосконалення оцінки ефективності основних суб'єктів інноваційно-інвестиційних проектів» – запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності інноваційної діяльності із залученням інвестиційних ресурсів за допомогою економічного та соціального ефектів для інноватора з урахуванням інтересів споживача та виробника, інвестора та держави.

У роботі удосконалено методику оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням точки беззбитковості та періоду окупності. Запропонована методика визначає необхідний обсяг реалізації продукції у вартісному виразі, якого достатньо для повернення інвестиційних витрат.

$$D^{PP(BEP)} = BEP_{\text{грош.}} + B_{\text{змін.}}^{PP} + \text{Прибуток}^{PP}, \quad (1)$$

де $D^{PP(BEP)}$ – дохід від реалізації продукції за період окупності з урахуванням точки беззбитковості;

$BEP_{\text{грош.}}$ – точка беззбитковості;

$V_{змін.}^{PP}$ – сума змінних витрат, яка відповідає такому обсягу продукції реалізація якого приносить прибуток достатній для покриття інвестиційних витрат за період окупності;

Прибуток PP – сума прибутку, з якого підприємство планує повернення інвестиції.

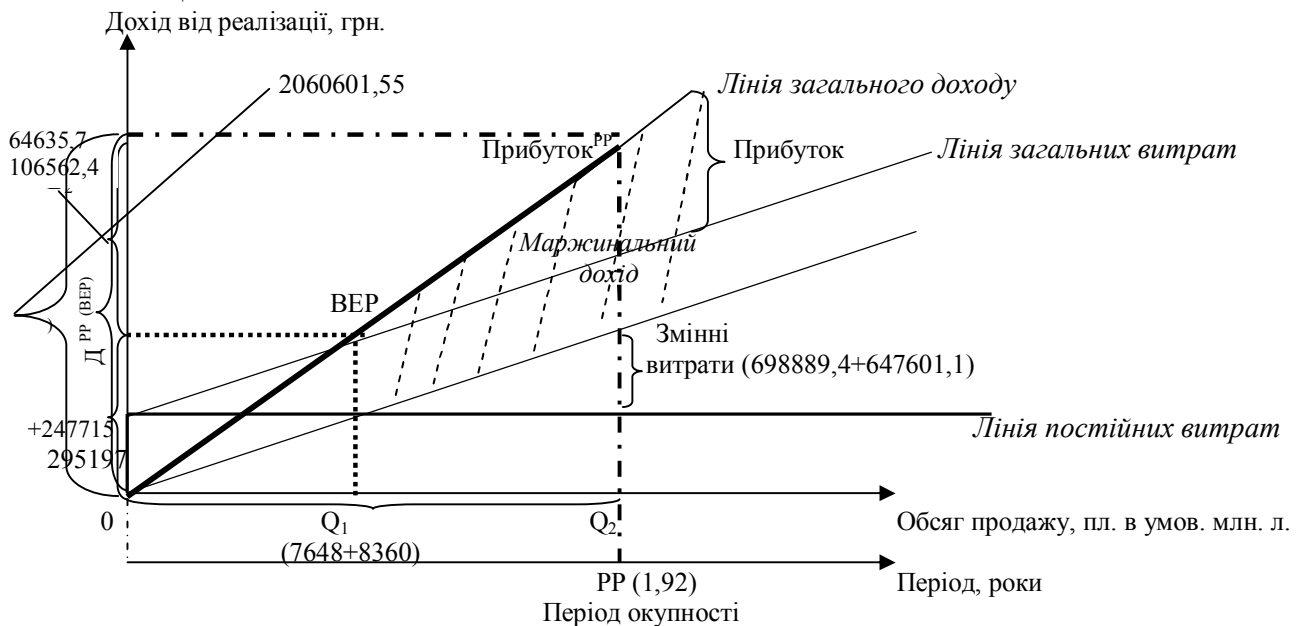

Рис. 4. Визначення доходу від реалізації продукції за період окупності інвестицій з урахуванням точки безбитковості для ТМ «Хортиця Срібна Прохолодна» (1,0 л.)

Запропонована методика визначення доходу від реалізації продукції за період окупності інвестицій з урахуванням точки безбитковості апробована на ЛГЗ «Хортиця» (ТД «Мегаполіс») (рис. 4). Автором розраховано, що для повернення 137594,7 грн. інвестицій інвестору за період в 1 рік та 11 місяців ЛГЗ «Хортиця» потрібно отримати дохід у розмірі 2060601,55 грн., точка безбитковості у 2010 році – 7648 пляшок (або 247715,04 грн.), у 2011 році – 8360 пляшок (або 295197,77 грн.).

В дисертації запропоновано авторський підхід визначення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності для інноватора ($E^{інноватор}$) через суб'єктивно-об'єктивний показник, який повинен задовольняти вимоги як інвестора (виробника), оскільки ним надана ресурсна підтримка, так і споживача, від задоволення попиту якого буде залежати успішність інновації на ринку.

$$E^{інноватор} = \frac{Результат(ефект)^{виробник}}{Витрати^{виробник}} + \frac{Вигода(ефект)^{споживач}}{Витрати^{споживач}} \Rightarrow \max, \quad (2)$$

де Результат (ефект)^{виробник}, Вигода (ефект)^{споживач} – показник задоволення відповідно виробника та споживача від впровадженої інновації;

Витрати^{виробник}, Витрати^{споживач} – витрати, які несе виробник та споживач для досягнення вигоди, відповідно.

Автором було виявлено перелік показників, найбільше значення яких відображає «результат» ефективної діяльності: для виробника – це дохід

підприємства; гудвіл на одиницю продукції і фактична виробнича потужність підприємства. Визначено, що чим вище значення кожного показника, тим діяльність підприємства-виробника – більш приваблива для інвестора. Для споживача вигода проявляється через якість товару, споживацьку прихильність та рівень інформованості про товар. Витрати виробника визначаються через собівартість продукції. Основний показник витрат для споживача – це ціна товару (пляшки горілки).

У результаті проведених розрахунків встановлено, що сума економічних вигід для споживача від впровадження інновації із залученням інвестиційних ресурсів є більшою за аналогічний показник для виробника (інвестора), оскільки він отримує якісну продукцію без додаткових витрат на відміну від інвестора (табл. 2).

Соціальна ефективність проекту, навпаки, для інвестора є більшою, це можна пояснити тим, що виробник робить все для того, щоб попит на товар збільшувався, а оскільки горілчана продукція – це антиблаго, то продавець створює привабливі умови, за рахунок власної соціальної активності (спонсорство, благодійність, адресна допомога) для збільшення продажів. Запропонований підхід до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням інтересів інноватора дозволить активізувати впровадження нових ідей та збільшити показник ефективності виробництва продукції в лікero-горілчаній промисловості.

Таблиця 2

Результати оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проектів на підприємствах лікero-горілчаної промисловості

Підприємство-виробник	ТД «Мегаполіс», ЛГЗ «Хортиця»	ЗАТ «КАРАТ»	Івано-Франківське обласне державне об'єднання спиртової та лікero- горілчаної промисловості
Торгова марка 1,0 л.	Хортиця Платинум	Карат Класична	Карпатська особлива
Економічна ефективність для (інноватора), %	115	53	39
Виробника Споживача	47 68	16 37	1 38
Соціальна ефективність для (інноватора), %	20	13	7
Виробника Споживача	15 5	10 3	4 3

В дисертації встановлено, що роль держави в налагодженні ефективної інноваційно-інвестиційної діяльності, особливо у лікero-горілчаній промисловості, важко переоцінити, оскільки дана галузь потребує постійного контролю за якістю продукції з одного боку, а з іншого – термінового технологічного-технічного оновлення шляхом впровадження інноваційних технологій, що вкрай необхідні для створення конкурентоспроможної продукції.

Сьогодні низький рівень інноваційно-інвестиційної діяльності тісно пов'язаний з відсутністю легкодоступної інформації про наявні ідеї у інноватора та інвестиційних ресурсів у інвестора. З погляду на вищенаведене, було запропоновано створити інформаційну систему (інтернет-портал), яка сприятиме активізації інноваційно-інвестиційної діяльності за рахунок підвищення інформованості інноватора та інвестора один про одного.

На основі запропонованого методичного підходу здійснено оцінку ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням інтересів держави на ДП «Коростишівський спиртовий комбінат». Проведені розрахунки ефективності інноваційно-інвестиційного проекту показали, що сума показників більше 1, що свідчить про ефективність роботи інтернет-порталу та доцільність його створення і підтримки за рахунок держави. Проте економічна ефективність від впровадження інноваційного проекту для держави є меншою за суму даного показника для інноватора та інвестора ($0,19 < 1,14$). Це можна пояснити тим, що саме на державу покладена функція стимулювання та активізації інноваційних процесів в країні, з розвитком яких обсяги виробництва зростатимуть, що призведе до збільшення податкових надходжень до бюджету та зайнятості населення, поліпшення загального економічного стану в країні. В дисертації визначено, що економічна ефективність впровадження інноваційного проекту для споживача не залежить від створення порталу, оскільки для нього немає необхідності у використанні інтернет ресурсу, але споживач отримає вигоду у разі успішної співпраці інноватора та інвестора за рахунок збільшення пропозиції товарів або послуг на ринку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі досліджено економічну природу інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств та методи оцінки її ефективності, критично переосмислено наукові погляди вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів на проблему створення інновації. Особливу увагу приділено показникам динамічного методу оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності та проблемам його недосконалості. На основі результатів проведених досліджень були сформовані наступні висновки.

1. З'ясовано, що лікero-горілчана промисловість – це високорентабельна та перспективна сфера розвитку національного господарства. Доведено, що підприємства лікero-горілчаної промисловості та спиртові заводи, як єдине джерело постачання спирту потребують залучення інвестиційних ресурсів. Максимальна ефективність використання інвестицій визначається інноваційною діяльністю, результат якої повинен приносити економічні та соціальні вигоди для основних суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності – інноваторів, інвесторів, держави та споживачів.

Встановлено особливі переваги інвестиційного розвитку в інноваційні процеси на підприємствах лікero-горілчаної промисловості, головна з яких – швидкість повернення вкладених коштів, тобто строк окупності інвестицій значно менший ніж в інших галузях. Це пов'язано з швидким процесом виробництва та реалізації готової продукції.

2. Визначено, що під «інновацією» потрібно розуміти кінцевий конкурентоздатний результат діяльності у вигляді нового або вдосконаленого продукту, технологічного процесу, методу управління інноваційною діяльністю, впровадження на ринок такого результату задовольняє економічні, екологічні, соціальні, правові та організаційно-управлінські потреби суб'єктів, зацікавлених в

його створенні та реалізації. Розроблено теоретико-методологічний підхід до визначення сутності категорії «інновація» та встановлено її тісний зв'язок з категорією «інвестиції», а саме через процес взаємодії між об'єктами інноваційної та інвестиційної діяльності за рахунок існування спільної мети між суб'єктами інноваційної діяльності створюється комплексна категорія, що поєднує в собі зміст двох понять «інноваційна» та «інвестиційна» діяльності. Зміст таких зв'язків полягає в узгодженні дій та інтересів основних суб'єктів за рахунок існування між ними взаємної зацікавленості. Уточнена доцільність пріоритету першого слова у тлумаченні «інноваційно-інвестиційної діяльності» та нерозривність цієї категорії, оскільки у сучасних ринкових умовах максимальна ефективність буде отримана тільки від інвестицій, що спрямовані в інноваційні проекти.

3. Виявлено, що позитивний результат від здійснення інноваційної діяльності пов'язаний з ефектами. В дисертації було виділено шість основних ефектів: науково-технічний, економічний, соціальний, правовий, екологічний та організаційно-управлінський. Визначено, що останній знаходиться в залежності від кожного з ефектів, але може виникати не завжди. Він досягається внаслідок створення нових або вдосконалення існуючих елементів управління та виникає через існування інших ефектів інноваційної діяльності. Організаційно-управлінський ефект від інноваційно-інвестиційної діяльності розглядається як корисний результат від впровадження інновації, що вплинув на вдосконалення організаційної структури та управлінської діяльності.

4. Дослідження ефективності інноваційного процесу із залученням інвестиційних ресурсів, як взаємодії суб'єктів (інноватора, інвестора, споживача та держави), дало змогу встановити та обґрунтувати класифікаційні ознаки сфер інтересів суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності. Для інноватора інтерес від впровадження інноваційного проекту залежить від ступеня новизни, етапу та джерела створення інновації; для інвестора – ресурсного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності, періоду окупності інвестицій та місце виникнення інвестицій на підприємстві. Для держави найбільш актуальні такі класифікаційні характеристики інноваційно-інвестиційної діяльності, як: залежність від виду економічної діяльності та видів ефекту, що були отримані у результаті такої діяльності. Сферу інтересів споживача можна класифікувати за допомогою таких ознак, як: рівень сприйняття новизни та відношення споживача до інновації, яке було отримано у результаті інноваційно-інвестиційної діяльності.

5. Виявлено, що у вітчизняній та міжнародній практиці найбільше використовуються методи оцінки ефективності на основі прибутковості з визначенням таких показників як: чистий дисконтований дохід, період окупності, внутрішня норма доходності та індекс рентабельності.

До основних переваг існуючої методики, що базується на визначенні прибутковості інвестицій, відносять: по-перше, вона надає всебічну інформацію інвестору щодо доцільності вкладення інвестицій; по-друге, враховує фактор часу – коефіцієнт дисконтування; по-третє – для аналізу потрібні найбільш уживані показники, методика розрахунку яких відома.

Визначено головні недоліки існуючої методики, а саме: ставка дисконта приймається як незмінна величина на весь період проекту, недостатня увага по

відношенню до фактору ризику, обов'язкова наявність двох або більше альтернатив (необхідність порівняння) та інші недоліки, значення яких значно впливає на прийняття неправильних управлінських рішень щодо інвестиційної діяльності в інноваційні процеси.

6. У ході наукового дослідження розроблена методика оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності, що враховує інтереси інноватора, який повинен задовольняти економічні та соціальні вимоги інвестора, яким була надана ресурсна підтримка впровадження інновації на ринок та споживача, котрий створює попит на інноваційні товари.

Практичне застосування запропонованого методичного підходу до оцінки ефективності на підприємствах лікєро-горілочної промисловості дало змогу оцінити економічну та соціальну ефективність інноваційного проекту із залученням інвестиційних ресурсів. Автором з'ясовано, що показник економічного результату при визначенні ефективності для споживача лікєро-горілочної продукції, як суб'єкта інноваційно-інвестиційної діяльності, вищий, аніж аналогічний показник для виробника-підприємства лікєро-горілочної промисловості. Таку закономірність можна пояснити високим рівнем якості продукції.

Удосконалено методику визначення періоду окупності інноваційно-інвестиційного проекту з урахуванням точки безбитковості. Запропонована методика дає інвестору додаткову та детальну інформацію щодо достатньої величини доходу та суми змінних витрат, які є необхідними для повернення інвестицій за період окупності. Впровадження даної методики на підприємствах лікєро-горілочної промисловості дає змогу визначити необхідний рівень доходу від реалізації продукції та величину змінних витрат, сума яких є достатньою для повернення вкладених інвестицій та безбиткового функціонування підприємства.

7. Розроблено методичний підхід до визначення ефективності реалізації інноваційно-інвестиційного проекту з урахуванням інтересів держави, що дозволяє оцінити вплив підвищення інформованості інноватора та інвестора один про одного за допомогою створеної інформаційної системи (інтернет-портал) на ринок інноваційно-інвестиційних ресурсів, суму податкових надходжень до бюджету країни.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Маркова С. В. Переваги і недоліки інвестування сільського господарства / С. В. Маркова // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – Вип. 224. – Т. 3. – С. 723–728 (0,27 д. а.).

2. Маркова С. В. Оцінка та ефективність залучення інвестицій / С. В. Маркова // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ : зб. наук. праць. – 2008. – № 3 (15). – С. 72–76 (0,28 д. а.).

3. Маркова С. В. Розвиток регіонального інвестування Запорізького регіону / С. В. Маркова // Вісник Державної дніпропетровської фінансової академії. Економічні науки. – 2008. – № 2 (20). – С. 80–83 (0,27 д. а.).

4. Маркова С. В. Соціальний ефект інвестицій / С. В. Маркова // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – Запоріжжя, 2010. – № 1 (5). – С. 32–37 (0,53 д. а.).

5. Маркова С. В. Теоретичні аспекти формування інноваційно-інвестиційної діяльності / С. В. Маркова, А. В. Череп // Інноваційна економіка : всеукр. наук.-вироб. журн. – 2010. – № 3. – С. 154–158. *Особистий внесок*: визначення необхідності впровадження інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах харчової промисловості (0,21 д. а.).

6. Маркова С. В. Теоретико-практичні засади визначення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності / С. В. Маркова // Сталий розвиток економіки : всеукр. наук.-вироб. журн. – 2010. – № 2. – С. 104–108. (0,38 д. а.).

7. Маркова С. В. Визначення часу досягнення точки беззбитковості / С. В. Маркова, А. В. Череп // Економічні науки. Сер. «Економіка та менеджмент» : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 7 (26). – Ч. 3. – С. 301–306. *Особистий внесок*: графічне та математичне визначення точки беззбитковості (0,19 д. а.).

8. Маркова С. В. Основні проблеми методів оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності / С. В. Маркова // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2010. – № 43. – С. 183–188 (0,30 д. а.).

9. Маркова С. В. Інвестиційна привабливість інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості / С. В. Маркова // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – К. : НУХТ, 2010. – № 34. – С. 68–70 (0,33 д. а.).

Публікації в інших виданнях:

10. Маркова С. В. Різні підходи до визначення поняття «інвестиції» / С. В. Маркова : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. [«Теорія та практика ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст»], (Вінниця, 20-22 берез. 2008 р.) / М-во освіти і науки України, Вінницький ін-т. економіки, Тернопільський нац. екон. ун-т. – Вінниця : ВІЕ ТНЕУ. – 2008. – Т. 3. – С. 206–211.

11. Маркова С. В. Стратегія використання залучених інвестицій в АПК / С. В. Маркова : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. [«Розвиток наукової думки-2008»], (Миколаїв, 10 жовт. 2008 р.). – Миколаїв : Ажур-Експерт. – 2008. – Т. 5. – С. 171–174.

12. Маркова С. В. Основні підходи до оцінки ефективності (на прикладі сільськогосподарського підприємства) / С. В. Маркова, Т. С. Абліцова : тези доп. міжнар. наук. конф. для студент., аспірант., науков. [«Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій»], (Суми, 20-21 лют. 2008 р.) / М-во освіти і науки України, Сумський обласний ін-т післядиплом. педагог. освіти. – Суми : РВВ СОІПЛО. – 2008. – Ч. 2. – С. 102–104. *Особистий внесок*: визначення напрямків вдосконалення діяльності підприємства.

13. Маркова С. В. Ефективне інвестування сільського господарства (на прикладі Запорізького регіону) / С. В. Маркова : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. [«Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації: вплив на національну економіку та окремий бізнес»], (Дніпропетровськ, 14-15 лют. 2008 р.) / Придніпровська держ. академія будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ : ПДАБА. – 2008. – Т. 1. – С. 39–41.

14. Маркова С. В. Держава як суб'єкт інноваційно-інвестиційної діяльності / С. В. Маркова : тези доп. VI міжнар. наук.-практ. конф. [«Наука в інформаційному просторі»], (Дніпропетровськ, 16-17 вер. 2010 р.). – Дніпропетровськ : Біла К. О. – 2010. – Т. 5. Теоретичні та практичні дослідження в галузі економіки. – С. 18–20.

15. Маркова С. В. Методи оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності: недоліки / С. В. Маркова : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. [«Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів»], (Запоріжжя, 13-14 жовт. 2010 р.) / М-во освіти і науки України, Запорізький нац. ун-т. – Запоріжжя : ЗНУ. – 2010. – С. 273–275.

АНОТАЦІЯ

Маркова С. В. Оцінка ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств лікєро-горілочної промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет харчових технологій, Київ, 2011.

Дисертацію присвячено удосконаленню методичних підходів оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств лікєро-горілочної промисловості. Визначено економічну сутність інновацій та обґрунтовано їх тісний зв'язок з інвестиціями. Дослідженні передумови оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням видів ефектів. Удосконалено класифікаційні ознаки сфер інтересів основних суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності. Проведено оцінку сучасного стану та визначені переваги розвитку підприємств лікєро-горілочної промисловості. Охарактеризовані переваги та недоліки існуючих методологічних підходів оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності. Запропоновано методику оцінки ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності для інноватора з урахуванням обмежень, які висувають споживач та інвестор. Удосконалено методику визначення періоду окупності інноваційно-інвестиційного проекту з урахуванням точки беззбитковості. Визначена ефективність від створення інформаційної системи, головна мета якої – активізації інноваційно-інвестиційної діяльності.

Ключові слова: *інновація, інвестиція, інноваційно-інвестиційна діяльність, період окупності, точка беззбитковості, ефект, ефективність.*

АННОТАЦИЯ

Маркова С. В. Оценка эффективности инновационно-инвестиционной деятельности ликєроводочной промышленности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (за видами экономической деятельности). – Национальный университет пищевых технологий, Киев, 2011.

Диссертация посвящена актуальным вопросам оценки эффективности

инновационно-инвестиционной деятельности предприятий ликёроводочной промышленности с учетом интересов и требований основных субъектов (инноватора, инвестора, потребителя и государства). В диссертации обосновано сущность и взаимосвязь понятий «инновационная» и «инвестиционная» деятельность. Сформулировано авторское определение категории «инновационно-инвестиционная деятельность». Выявлены и структурированы основные этапы создания инновации: идея, новация и готовая инновация на рынке. Эффективность инновационно-инвестиционной деятельности – это комплексный показатель, отражающий соотношение результата использования объекта инновационно-инвестиционной деятельности на рынке и необходимых затрат на получение результата, для каждого из основных субъектов такой деятельности она будет разной. Одной из составляющих оценки эффективности является эффект. Основные виды эффектов инновационно-инвестиционной деятельности: экономический, социальный, экологический, научно-технический, правовой и организационно-управленческий эффекты. Сформулированы основные показатели данных эффектов и их связь с этапами создания инновации.

В диссертации предложена классификация инновационно-инвестиционной деятельности с определением сферы интересов основных субъектов. Проведена оценка состояния инновационно-инвестиционной деятельности пищевой промышленности по производству ликёроводочной продукции. Выявлено, что данная отрасль – высокорентабельная сфера народного хозяйства, которая требует инвестиционных ресурсов в инновационные процессы.

Осуществлена идентификация и анализ практики использования методов оценки инвестиционной деятельности. Выявлено, что использование основных показателей динамических методов (чистая теперешняя стоимость, индекс рентабельности, период окупаемости и внутренняя норма доходности) для оценки эффективности инновационно-инвестиционных проектов не приемлемо.

С целью усовершенствования процессов планирования для последующей оценки инновационно-инвестиционной деятельности на предприятиях ликёроводочной промышленности, предложена методика расчета необходимой и достаточной для возврата инвестиций суммы дохода от реализации продукции с учетом точки безубыточности.

Разработана комплексная методика оценки эффективности инновационно-инвестиционного проекта с учетом интересов инноватора, деятельность которого должна удовлетворять требования потребителя, который создает и формирует спрос на инновационный товар и инвестора – выступает, как источник финансирования предприятия-производителя будущей инновации. Автор рассматривает экономическую эффективность для производителя, как отношение экономического результата (гудвилл, фактическая производственная мощность, выручка) и себестоимости. Для потребителя выгоды экономического характера – это показатель потребительской приверженности, качества продукта и показатель информированности потребителя о товаре.

В диссертации определено, что создание благоприятной инновационно-инвестиционной среды в стране – приоритетное задание государственных органов власти. Сформулировано, что самое главное препятствие такому развитию –

отсутствие эффективной информационной системы о предложении инновационно-инвестиционных ресурсов. Автором обосновано, что заинтересованность государства в развитии инновационной деятельности определяется с помощью экономического эффекта от такой деятельности, а повышение реализации эффективных инновационно-инвестиционных проектов приводит к увеличению налоговых поступлений в центральный и городские бюджеты страны. Автором разработан проект информационной системы – интернет-портал для активизации деятельности субъектов инновационно-инвестиционной деятельности. В работе определена экономическая эффективность создания и внедрения такого проекта для основных субъектов, которые заинтересованы в результатах такой деятельности.

Ключевые слова: *инновации, инвестиции, инновационно-инвестиционная деятельность, период окупаемости, точка безубыточности, эффект, эффективность.*

ANNOTATION

S. V. Markova. The efficiency estimation of the innovative and investment activities of the alcoholic beverage industry enterprises. – Manuscript.

Thesis for the scientific degree of the candidate of economic sciences in the specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (according to the kinds of economic activity). – National University of Food Technologies, 2011.

The thesis is concerned with the problem of improving the methodical approaches to the efficiency estimation of the innovative and investment activities of the alcoholic beverage industry enterprises. The economic essence of innovations is determined and their close relation to investments is grounded. The preconditions of the efficiency estimation of the innovative and investment activities are investigated, the effect types being considered. Classification features of the sphere of interests of the major participants of the innovative and investment activities are improved. The current condition of the alcoholic beverage industry enterprises is estimated and the advantages of their development are revealed. The advantages and disadvantages of the existing methodical approaches to the efficiency estimation of the innovative and investment activities are characterized. The technique of the efficiency estimation of the innovative and investment activities for the innovator considering the limitations posed by the consumer and investor is proposed in the thesis. The technique of the payback period determination of the innovation and investment project is improved, the break-even point being considered. The effectiveness of the information system building, the main aim of which is intensification of the innovative and investment activities, is determined.

Key words: *innovation, investment, innovative and investment activities, payback period, break-even point, effect, efficiency.*